HE 13/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta tiistai 16.4.2024

Heikki Hiilamon lausunto

Viisi kommenttia esitetyistä muutoksista

1) Työllisyysvaikutusten realistisuus
2) Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin puute
3) Ansioturvan porrastuksen rakenne
4) Sosiaalivakuutusperiaate
5) Ehdotettujen muutosten vaikutusten arviointi

Työllisyysvaikutusten realistisuus

- Velvoitetyön lakkauttamisen sekä 58-vuotiaiden suojasäännön kumoamisen työllisyysvaikutusten arvioinnissa on käytetty hyvin korkeaa joustoa (0,6 ja 0,8) tähän vaikeassa työmarkkina-asemassa olevaan ryhmään.
- On otettava huomioon, että velvoitetyön piirissä olevat ja ikääntyneet työntekijät voivat ehdotettujen muutosten seurauksena pyrkiä nykyistä useammin siirtymään työkyvyttömyyseläkkeelle
- **Pidän arvioita työllisyysvaikutuksista liian positiivisina**

Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin puute

- **Velvoitetyötä koskevassa vaikutusarviossa ei ole kiinnitetty lainkaan huomiota velvoitetyön sosiaalisiin vaikutuksiin**
- Velvoitetyö voi parantaa osallistujien hyvinvointia ja siten vähentää myös sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttöä (Turunen ja Hiilamo 2023)
- Velvoiteyöhön osallistujien hyvinvoinnin parantuminen on tavoite ja arvo sinänsä.

Ansioturvareformi

Yhtäläinen, oikeudenmukainen ja kannustava työttömyysturva

Heikki Hiilamo
Elina Lepomäki
Tuomas Pöysti
Osmo Soininvaara
Juhana Vartiainen

23.1.2015

Ansioturvan porrastuksen rakenne

- **Suhtaudun lähtökohtaisesti myönteisesti ansioturvan porrastukseen, mutta muuttaisin porrastuksen rakennetta**
- Pitäisin parempana mallia, jossa ensimmäinen alennus tapahtuisi hieman myöhemmän ja toinen alennus tapahtuisi aikaisemmin
- Neljäkymmentä työttömyyspäivää on liian lyhyt aika uuden työn hankkimiseksi. Tällöin päivärahan alennus koetaan pikemminkin rangaistuksena kuin rohkaisuna aktiivisuuteen
- Tanskassa ansiopäivärahaa voidaan korottaa lähes 20 prosentilla ensimmäisen kolmen työttömyyskuukauden ajalta
- Ruotsissa kaavaillaan uudistusta, jossa työttömyysetuutta alennettaisiin 10 prosentilla ensimmäisen 100 työttömyysetuuspäivän jälkeen.

Sosiaalivakuutusperiaate

- **Sosiaalivakuutuksen ideana on korvata menetettyjä ansioita**
- Viime vuosikymmenten työttömyysturvan heikennykset ovat olleet erittäin merkittäviä.
- Tämä koskee erityisesti pienipalkkaisimpia työntekijöitä, joilla on usein myös korkeampituloisia palkansaajia suhteellisesti suuremmat työttömyysvakuutusmaksut
- Pienituloiset palkansaajat saavat työttömyyskassan jäsenmaksulle selvästi vähemmän vastinetta kuin parempituloiset palkansaajat
- Työntekijöillä ei ole mitään muuta lakisääteistä vaihtoehtoista tapaa suojautua työttömyyden aiheuttamailta tulonmenetyksiltä
- **Yksi mahdollisuus olisi seurata Tanskan mallia, jossa myös työttömyysturvan taso on yhteydessä siihen, miten pitkään työntekijä on maksanut vakuutusmaksuja**

Vaikutusten arviointi

- On erittäin tärkeää velvoittaa virkakoneisto seuraamaan uudistusten toteutuvia vaikutuksia
- Tätä korostaa myös uudistuksen kiistanalainen luonne: on mahdollista, että seuraavat hallitukset purkavat osan tai kokonaan nyt toteutettavista muutoksista
- Paras vaihtoehto olisi ollut rakentaa uudistuksen toteutukseen koeasetelma
- Valiokunta voi edellyttää, että hallitus käynnistää tutkimushankkeen nyt esitettävien työttömyysturvan muutosten työllisyysvaikutusten arvioimiseksi